

AETAS OVIDIANA:

Na přelomu 11. a 12. stol. se stal pro středověké autory místo Vergilia a Horatia vzorem Ovidius. Nečetly se však jen jeho pravé spisy a nebyly jen přizpůsobovány středověkým názorům, ale pod jménem Ovidiovým se objevovaly i texty nové. Z nich připomeňme Alcuinovu eklogu *De cucullo* (výše), ale hlavně celých šest nových zpracování mytu o **Pyramovi a Thisbe**, z nichž to nejslavnější napsal Matthaëus Vindocinensis, Matthieu de Vendome (cca 1130-1185), hl. spis *Ars versificatoria*.

Nejobsáhlejší z pseudoovidian je skladba **De vetula**, která má téměř 2400 hexam. Vydává se za autentické dílo Ovidiovo, které bylo nalezeno v jeho hrobě. Z Ovidia dělá křesťana a nechává jej poučovat čtenáře o nejrůznějších věcech.

Baudri de Bourgueil - Baldericus Burguliensis (1046-1130) – žije a tvoří ještě na přelomu 11. a 12. stol., na jeho básnickém díle je dobře vidět, že vydatně čerpal z antických básníků, dobře znal Ovidia, k jehož **Heroides** připsal další dva listy, č. 7 a 8: Paris Helenae a Helena Paridi. *Tristia* a *Epistulae et Ponto* jej inspirovala k další ovidiovské nápodobě, č. 97 a 98., *Florus Ovidio* a *Ovidius Floro suo* - máme z ukázkách, česky uk. A. Vidmanová, *Sestra Múza*, č. 32, s. 112-116).

Spolu s Pyramus a Thisbe je jednou z nejznámějších milostných afér starověku příběh **Didoniny lásky k Aeneovi**.

Vergilius: 11. stol bylo sice nazváno „aetas Vergiliana“, ale jeho obliba nebyla objevena jako je tomu u Ovidia najednou – lze ji datovat už do patristického obd. – o významných kodexech, *Verg. Romanus*, *Verg. Vaticanus*, komentátoři, pak o IV. ekl. A *Aen. VI.*, středověké hry....

Dido – hojný objekt výt. Umění.

Začátek 4. knihy *Aen.*, pak verše 584-692 – srv. s *Carmina Burana* č. 98-100, *Sestra Múza* str. 198

Horatius byl vysoce ceněn od počátku, již v rané císařské době byl školním autorem a byl vydatně komentován. Již v této době a pak po celý středověk byly výše ceněny *Epistulae* a *Satirae* než jeho lyrické Ódy, největší pozornosti se tradičně těšila *De aerte poetica*. Lyrika nebyla sice zcela zapomenuta, ale výmluvné je, že středověcí auzoři nenapodobují Horatiova lyrická metra, nýbrž *Boethia* a *Prudentia* (kteří je ovšem mají z Horatia). Jeho lyrika nebyla ani příliš známá, dokonce ji zřejmě přímo neznal ani Alkuin, který v dvorské společnosti Karla Velikého nesl jméno „Flaccus“! Teprve kolem poloviny 9. století nacházíme u některých básníků ojediněle horatiovské citáty, důkladněji je využit až v *Ecbasis captivi* v 10. stol. Od této doby je pro středověk hlavním antickým básníkem hned po Vergiliovi (ve 12. stol. oba zastíní Ovidius), jeho obliba stále sílí a vrcholí pak ve 12. stol. Stále však jde především o jeho epistolární a satirické skladby, daleko méně o lyriku. Jeho DAP je *Poetria vetus* oproti „*Poetria nova*“ (cca 1210) *Galfreda de Vino Salvo*. Je pozoruhodné, jak mnoho jednotlivých veršů DAP se stalo okřídlenými příslovími nebo rčeními, některá z nich jsou známa dodnes, např. prosté úsloví „in medias res“.

V době vlády císaře Tiberia, někdy po r. 31 n.l., sepsal a Tiberiovi věnoval sbírku pamětihodných příběhů, anekdot a exempel (těch pak dále) **Valerius Maximus**. Dílko se jmenuje *Factorum ac dictorum memorabilium libri IX* a obsahuje velké množství anekdoticky sestavených příkladů z různých oblastí lidského jednání, myšlení a chování. Kapitoly jsou věmovány vždy jednotlivým vlastnostem nebo činnostem (např. umírněnost, zdženlivost, vděčnost, statečnost...), a ty jsou dokumentovány na příkladech z římských i cizích, hlavně řeckých, dějin. V práci je mnoho nepřesností a omylů, v některých případech však přináší jedinečné informace. Vždy to byla oblíbená četba, zvláště jako příručka vzdělanců a vládců ve středověku. Již v pozdní antice byly z díla pořizovány výtahy. (*Překlad částí Antická próza VII, 1976.*)

EXEMPLA – GESTA ROMANORUM:

Tendence, kterou jsme poznali u Valeria Maxima již v 1. stol. n.l., totiž zaznamenávání pamětihodných příběhů, které sloužily jako příklady lidského chování a lidských typů, pokračuje po celý středověk a příslušní autoři sahali k různým starším zdrojům, vč. právě Val. Maxima. ....povědět něco o exemplu, o jeho funkci a hlavních autorech (Petrus Alphonsi – Disc. clericorum, Jacques de Vitry. Caesarius). Kolem roku 1300 sebral neznámý autor tehdy po Evropě kolující exempla, namnoze orientálního původu, situoval jejich děj do Říma nebo příběhy datoval vládou některého římského císaře a připojil k většině z nich výklad, tzv. moralisatio. Sbíрка se pod názvem G.R. rozšířila po celé Evropě a byla dále zpracovávána latinsky i v nár. jazycích – Staročeská G.R. již ve 14. stol. (*Česky výb. In: Homérští hrdinové..., Kamínková, AK 1976 xxx*).

Stejně jako Dicta či Disticha Catonis patří ke světské literatuře této doby, která reflektuje vzdálenou minulost a má velký význam pro budoucí literární vývoj, dva pseudoepigrafy, Diktys a Darés:

Diktys, Ephemeris belli Trojani: asi ve 4. stol. přeložil blíže neznámý římský spisovatel Lucius Septimius tento „Deník trójské války“ v šesti knihách (stáhl vyprávění do knihy jediné); řecký román, který byl jeho předlohou, se nedochoval. Autor díla se vydává za řeckého účastníka trójské války jménem Diktys. (Údajně byl text originálu objeven v hrobě tohoto Diktysa v Neronově době).

Darés. Darés Phrygius, D. Frýžský, je fiktivním autorem zpracování pověsti o trójské válce *De excidio Troiae*. V Homérově Iliadě byl Darés Frýžský knězem Héfaistova chrámu v Tróji, líčení je tedy podáno jakoby přímým účastníkem války. Podkladem této verze je SNAD řecký originál, snad z 1. stol.

Obojí máme v překladu Evy Kamínkové, Homérští hrdinové ve vzpomínkách věků, AK 1977.

Latinský středověk však vděčí za znalost trójské války v Homérově podání ještě staršímu zdroji, tzv. **Ilias Latina**, která je výtahem z hom eposu o 1070 verších. Ve středověku byla velmi oblíbená pod názvem „Homerus Latinus“ (vyd. PLM III).

V první polovině 8. stol. (726-727) byla snad v klášteře St.-Denis sepsána kronika s titulem Liber historie Francorum, která vypráví o trójském původu Franků a o jejich současné historii – latina kroniky je taková střední. V průběhu tohoto století vzniklo na franckém území větší množství kronik v různých klášterních střediscích. Nejvýznamnější z nich jsou Annales regni Francorum, které začínají rokem 741 a od roku 788 jsou pak vedeny na královském dvoře, vztahují se tedy už k období karolinské renesance.

